

+

+

HI7: Suomi ja maailma nyt

HI07

YO-kokeiden päivämäärät

- Syksy 2025: 17.9
  - Syksyn YO-tulokset tulevat 13.11
- Kevät 2026: 25.3

Millainen on historian YO-koe?

- Kokeessa on **yhdeksän tehtävää** ja niistä saa vastata **viiteen**.
- Osassa tehtäviä **enimmäispistemäärä on 20 (6kpl)** ja osassa **30 pistettä (3kpl)** . Ensiksi mainittuja on kokeessa tarjolla kuusi ja jälkimmäisiä kolme. On tärkeää huomata, että kokelas **saa vastata kokeessa enintään kahteen 30 pisteen tehtävään!**
- Historian kokeessa enimmäispistemäärä on **120 pistettä**, jonka voi saada vastaamalla kahteen 30 pisteen ja kolmeen 20 pisteen tehtävään.

Millainen on historian YO-koe?

- Tehtävä- sarjassa 30 pisteen tehtävät ovat sarjan lopussa (**tehtävät 7-9**).
- Historian YO-kokeessa **ei ole tehtäviä, joihin kokelaiden olisi pakko vastata**. Kokeessa kukin koetehtävä kohdentuu kuitenkin ensisijaisesti johonkin tiettyyn kurssiin/opintojaksoon, mutta joskus tehtävän aihe sivuaa usean eri kurssin/opintojakson aluetta.

30 pisteen tehtävät

- 30 pisteen suhteellinen painoarvo kokeessa on suuri, koska niistä voi saada paljon pisteitä.
- 30 pisteen tehtävät tulevat todennäköisesti kursseista HI1, HI2 tai HI3 tai useamman kurssin yhdistelmästä.
- Laudaturin kirjoittaminen ilman 30 pisteen tehtäviä on vaikeaa mutta ei mahdotonta.

Historian tehtävien luonne

- Joukossa on perusvalmiuksia mittaavia tehtäviä.
- Osa kysymyksistä on laaja-alaisia, moniosaisia ja asioiden soveltamiskykyä mittaavia.
- Tehtävätyypit: kysymys voi olla esimerkiksi
  - perinteinen esseekysymys
  - kuvan tulkinta
  - tekstidokumentti
  - graafisen esityksen ja taulukon tulkinta
  - ristiriitastehtävä
  - videotehtävä
  - eri aikakausia tai eri kursseja yhdistävä tehtävä.

Sisältöjen ulkoaopettelu → soveltaminen

Kiitettävän vastauksen tunnusmerkit

- **Loogisuus:** teksti etenee järkevällä tavalla ja kokelas vastaa annettuun tehtävään järkevästi.
- **Virheettömyys:** Peruskäsitteiden ja –termien sekä käännekohtien hallinta on välttämätöntä vastauksen rakentamisessa.
- **Sujuvuus:** Suomen kielen perusasioiden kanssa (yhdyssanat, isot ja pienet alkukirjaimet, yms.) kompuroiva kokelas ei anna kovin vakuuttavaa kuvaa osaamisestaan.
- **Perustelut:** historian yo-kokeessa ei juurikaan kysytä omia mielipiteitä. Mutta jos tehtävä edellyttää kannanottoa, se pitää tehdä. Mielipiteet ilman faktoihin perustuvia perusteluita ovat kuitenkin arvottomia (“musta tuntuu, että...”).

Kiitettävän vastauksen tunnusmerkit

- **Lähteiden käyttö:** monissa tehtävissä on oheismateriaalia kuten kuvia, dokumentteja ja tilastoja. Niitä on analysoitava ja käytettävänä apuna vastauksessa.
- **Lähteiden kohdalla on aina kysyttävä:**
  - Kuka on kirjoittaja?
  - Mikä on hänen asemansa?
  - Milloin, miksi, ja missä tilanteessa lähde on syntynyt?
  - Onko lähde luotettavaa tietoa?
  - Jos lähdettä ei voi pitää puolueettomana ja paikkansa pitävänä, miksi?

Yleisimmät virheet

- **vastauksen aloitus:** yleinen virhe on syöksyä suoraan yksityiskohtaan taustoittamatta tai liittämättä laajempaan yhteyteen
- **ei muisteta ajoittaa** kysyttyä asiaa (+ vuosisadan ilmaiseminen)
- tehtävässä ilmenevä **käsitteet jätetään määrittelemättä**
- kirjoitetaan **epäkypsää kieltä** esim. puhekielisiä ilmaisuja, isojen ja pienten alkukirjainten käytössä horjuvuutta, ei osata kirjoittaa Etelä-Suomi, Keski-Suomi
- **viitataan henkilöön etunimellä;** ei ole varsinainen virhe, mutta tekee asiatekstissä lapsellisen vaikutelman.

Yleisimmät virheet

- tehtävän **näkökulma** jätetään huomiotta, **vastataan ohitse** tai vastaus **painottuu** tehtävän yksityiskohtaan
- **luetaan tehtävä tai** aineistojen yksityiskohdat **huolimattomasti**
- aineistoissa **ei huomioida** esim. laatijan **taustaa, aineiston luonnetta tai ajankohtaa**
- **perustelemattomat** toteamukset, väitteet tai mielipiteet, asioiden tuomarointi
- **ei mietitä mitä kirjoitetaan**; esim. esitetty väite on liian jyrkkä ja sulkee muut näkökulmat ja faktat pois

YO-kokeeseen valmistautuminen

- Etsi käsiisi kaikki kurssimateriaalit
- Laadi itsellesi aikataulu
- Listaa kursseittain heikot kohtasi, jotka erityisesti vaativat kertausta.
- Tee lukiessasi muistiinpanoja, tiivistelmiä, miellekarttoja, listoja, jotka helpottavat mieleen
- painamista ja kertaamista.
- **Tutustu vanhoihin ylioppilastehtäviin** ja niiden arvosteluperusteisiin, vuodesta toiseen samat teemat toistuvat yo-tehtävissä hieman erilaisessa sanamuodossa.
- Harjoittele tulkitsemista
- Seuraa mediaa ja ajankohtaisia tapahtumia. Onko kyseinen vuosi jollain tapaa merkkivuosi?

HI1: Ihminen, ympäristö ja historia

Kurssin tavoitteet:

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävästä kehitystä
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.

HII: Ihminen, ympäristö ja historia

Keskeiset sisällöt:

- Esihistoria – pyyntikulttuurin aika
  - ihmisen kehitysvaiheet
  - keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa
- Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset
  - työnjako ja kulttuurin synty
  - suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue antiikin aikana
  - Kreikan talouselämä
  - Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
  - Orjuus ja antiikin ajan tekniikka
- Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä
  - feodaaliyhteiskunta
  - keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

HII: Ihminen, ympäristö ja historia

- Löytöretket
  - löytöretkien edellytykset ja seuraukset
  - maailmantalouden syntyminen
- Teollistuva maailma
  - tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
  - muutokset sukupuolten työnjaossa
  - yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
  - muutokset kaupunkirakenteessa
- Globaali kulutusyhteiskunta
  - raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen
  - massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
  - sosialistinen suunnitelmatalous
  - kolmannen maailman muotoutuminen
  - kasvun rajat ja uudet haasteet

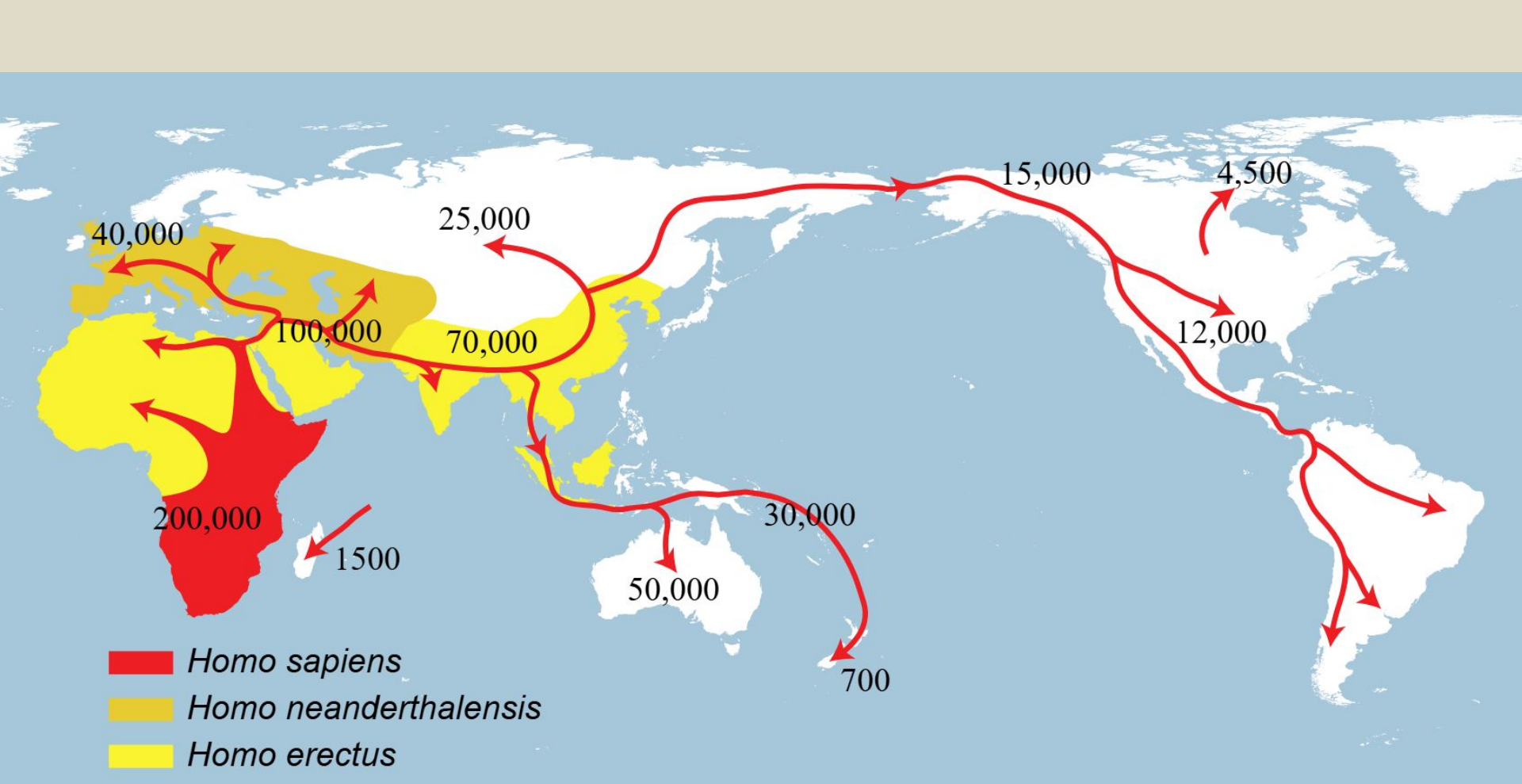
YO-kokeessa toistuvat aiheet

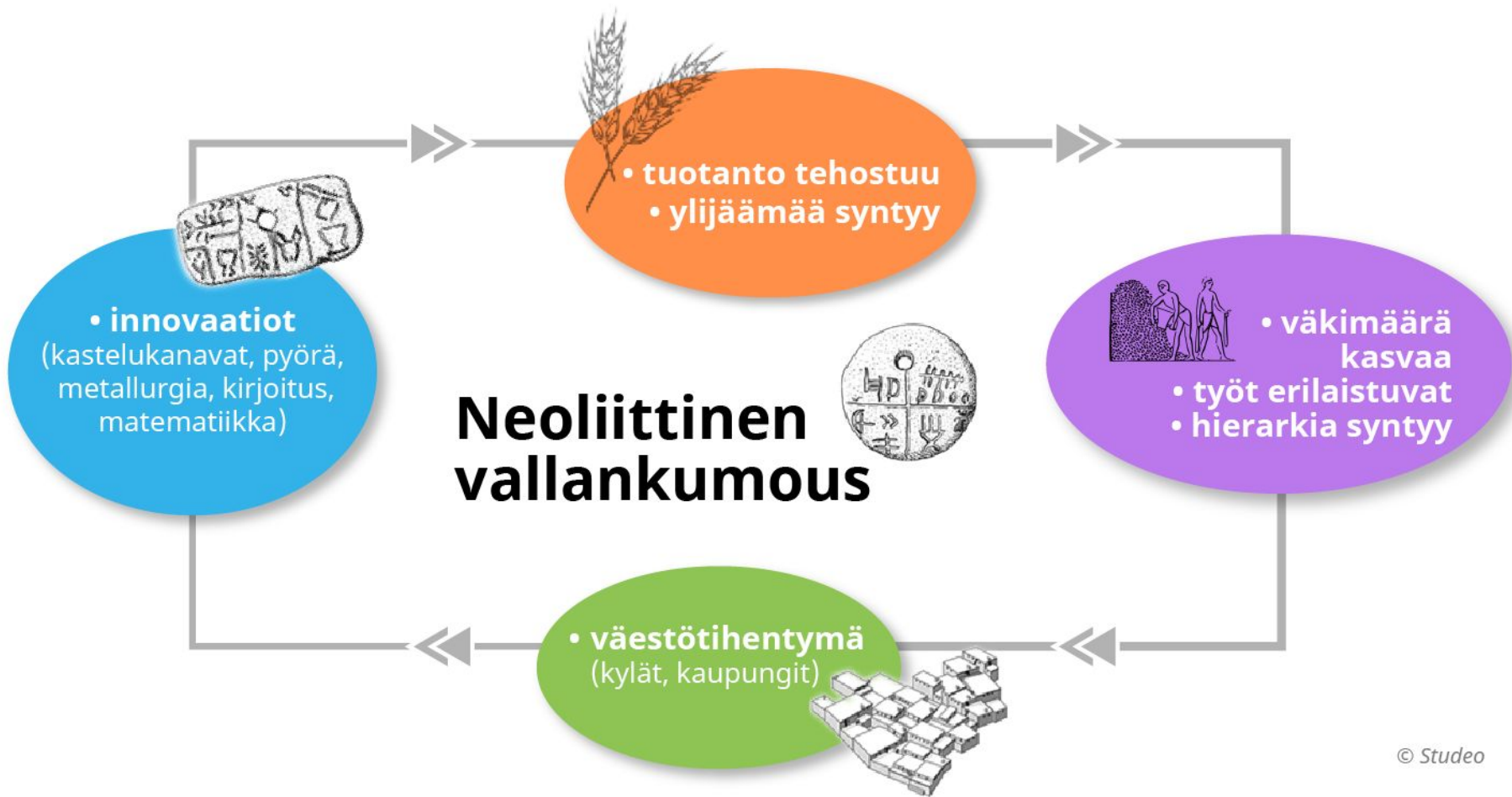
- **Suuret muutokset** toistuvat useina vuosina eli **kaupungistuminen, väestönkasvun-, elinkeinorakenteen- ja yhteiskuntien muutokset**
- Tarkempia toistuvia aiheita ovat neoliittinen vallankumous, feodalismi, eurooppalaisten vaikutus muiden kulttuuripiirien kansoihin, antiikkiin ja Rooman liittyvät kysymykset, ihmisen suhde luontoon ja sen muutos, teollistuminen, naisen asema ja (Ranskan suuri vallankumous)

Esihistoriasta korkeakulttuureihin

- Varhaiset ihmisyhteisöt elivät **keräily- ja metsästyskulttuurissa**
  - Kokoa ajatuskarttaan vastaus seuraavaan kysymykseen: millaista oli ihmisten elämä keräily- ja metsästyskulttuurissa
- **Neoliittinen vallankumous**
  - Miksi ihminen siirtyi maanviljelyyn? Ja mitä seurauksia maanviljelyyn siirtymisellä oli?
    - Maanviljely keksittiin Lähi-idässä nykyisen Syyrian ja Turkin vuoristossa noin 9000 eaa.
    - Maanviljelyn syntyä on selitetty eri teorioilla:
      - Ilmastoteoria: Viljelyn keksimisen taustalla olivat ilmastonmuutos, populaation kasvu ja suurriistan metsästäminen sukupuuttoon. Jääkauden jälkeen ilmasto lämpeni, minkä seurauksena suurriistan asuttamat arot metsittyivät.
      - Väestöteoria: Väkiluvun kasvu lisäsi metsästystä, minkä vuoksi suurriista kuoli sukupuuttoon. Koska ravintoa ei ollut tarpeeksi, ravinnontuotannossa siirryttiin työlääseen maanviljelyyn.
    - Molemmissa teorioissa on ajatuksena, että ihmiset siirtyivät maanviljelyyn olosuhteiden pakosta.

Esihistoriasta korkeakulttuureihin

- Mitä seurauksia maanviljelyyn siirtymisellä oli?
  - syrjäytti liikkuvan elämäntavan
  - syntyi kyliä ja niistä vähitellen kaupunkeja
  - mahdollisti väkiluvun kasvun
  - eläimiä alettiin kesyttää
  - ylijäämävilja synnytti varallisuuserot ja työnjaon; yhteiskunta eriytyi
  - naisen asema heikkeni
  - kaupankäynti kasvoi

Esihistoriasta korkeakulttuureihin

- Pysyvä asutus → yhteisöt kasvoivat kyliksi ja kylistä kaupungeiksi → ruuan ylijäämä → hierarkia
- Kaupunkien myötä syntyivät korkeakulttuurit
  - n. 3 500 eaa. jokilaaksojen varsille (Euftrat, Tigris, Niili, Indus ja Keltainenjoki)
    - Yksi tunnetuimmista korkeakulttuureista oli Mesopotamia
- Kirjoitus- ja lukutaito muutti kulttuuria, tieteen kehitys nopeutui ja ihmisen maailmankuva muuttui
- Kehitys ei ollut kuitenkaan ikuista
  - Miksi korkeakulttuurit kokivat rappion?
    - Jatkuva väestönkasvu → jatkuva ruoan tuotannon kasvu
    - Maata hyödynnettiin liikaa ja sadot pienenivät → ongelma yritettiin ratkaista kastelulla → suolaantuminen, eroosio ja aavikoituminen + tulvat
    - Ulkopuolisten kansojen hyökkäykset (riita resursseista)

Korkeakulttuurien tunnusmerkkejä

- Suuret asutuskeskukset
- Kasvavat varallisuuserot ihmisten välillä
- Keskitetty hallintorakenne
- Erilliset ammatit
- Suurten monumenttien ja yksityiskohtaisen taiteen valmistaminen
- Yhteiset viestintätavat esimerkiksi kuvakirjoituksen muodossa.

Korkeakulttuurien ympäristöongelmat

Kupariyhdisteiden **myrkyllisyys** aiheutti vaaran metallityöläisille; **kaivosjätteet** olivat ongelma lähialueen ihmisille ja eläimille.

Asutuskeskusten kasvu aiheutti pahenevan **jäte-ongelman**.

Maan suolaantuminen
Vesi kuljetti mukanaan maasta liuennutta suolaa; veden haihtuessa ja maan kuivuessa suolaa alkoi kasaantua entisille hedelmällisille alueille. Näin tapahtui erityisesti kuivassa ilmastossa, jossa keinokastelu oli intensiivistä (Mesopotamia ja Indus-joki).

Jokiuomien ohjailu ja liettymisen pahensivat **tulvimiseen** liittyviä ongelmia.

Metsien hakkuut
Rakentaminen lisäsi tiilien kysyntää; tiilien polttamiseen tarvittiin puuta ja puuhiiltä.

Armeijat sytyttivät **tulipaloja**, tuhosivat vesivarjoja ja kaatoivat puita vastapuolen tuhoamiseksi.

Kuparin, pronssin ja raudan hyödyntäminen vaativat korkeita lämpötiloja – esimerkiksi kuparin sulamislämpötila on 1 100 astetta. Yhden kuparitonnin tuottamiseen tarvittiin 15–25 tonnia puuhiiltä. Lisääntyvä metsänhakkuu lisäsi **liettymistä** ja samalla tulvien todennäköisyyttä.

Antiikin yhteiskunnat: Kreikka ja Rooma

- Minolainen kulttuuri n. 2000 eaa.
- Antiikin Kreikka n. 800-luku eaa.
  - Polikset ja siirtokunnat
  - Metoikit
  - Demokratia, kansankokous, oligarkia, tyrannit
  - Kaupankäynti
  - Orjat
  - Hellenismi
    - = Miten seuraavat käsitteet liittyvät Antiikin Kreikkaan?
- Ennen roomalaisia olivat etruskit ja Roomakin oli aluksi vain yksi kaupunkivaltio
  - Rooma alkoi laajentua nopeasti oman alueensa ulkopuolelle → taloudelliset syyt (viljelysmaa + kauppareitit)
  - Legioonalaiset, hajota ja hallitse-politiikka, provinssit, tarkka hallinto ja jatkuva laajentuminen, yhtenäinen talousalue ja Pax Romana (12.8→)
    - <https://www.youtube.com/watch?v=GylVlyK6voU>
  - Miksi Rooman valtakunta hajosi?(teoriat ja yksittäiset syyt)

Antiikin yhteiskunnat: Kreikka ja Rooma

- Miksi Rooman valtakunta hajosi? (teoriat ja yksittäiset syyt)
- **Katastrofiteoria:** Rooma tuhoutui nopeasti ulkoisten syiden vuoksi. Kansainvaellukset tuhosivat Rooman.
- **Rappioteoria:** Rooma tuhoutui hitaasti omiin sisäisiin vaikeuksiinsa. Niitä olivat muun muassa taantuva talous ja inflaatio.
- **Jatkuvuusteoria:** Rooman imperiumi tuhoutui, mutta sen henkinen perintö ei. Sitä vaalittiin Bysantissa vielä tuhat vuotta, minkä jälkeen Bysantin aseman peri Moskova.
- Taloudellisia syitä Rooman tuholle olivat muun muassa
  - Inflaatio
  - taantuva talous
  - Ryöstöviljely
  - maaperän köyhtyminen
  - valtion verotulojen lasku
  - armeijan suuret kustannukset
  - muuttoliike kaupungeista maaseudulle
  - rahatalouden romahdus
  - siirtyminen luontoistalouteen

Antiikin yhteiskunnat: Kreikka ja Rooma

- Miksi Rooman valtakunta hajosi? (teoriat ja yksittäiset syyt)
- Poliittisia syitä Rooman tuholle olivat muun muassa
  - valtakunnan jakautuminen Länsi- ja Itä-Roomaan
  - Sisällissodat
  - valloitusotien päättymisen
  - keisareiden perimysjärjestelmän puuttuminen
  - keisarien arvovallan lasku
  - kansainvaellukset.
- Muita syitä olivat esimerkiksi taudit ja väkiluvun lasku sekä kristinuskon aiheuttama sekaannus.
- Tuhon tulkinnot ovat heijastaneet myös esittäjien omaa aikaa. Esimerkiksi 1700-luvulla valistuksen aikana esitettiin, että kristinusko oli tuhon syy, koska silloin korostettiin rationaalisuutta ja arvostettiin kirkkoa. 1800-luvun jälkipuoliskolla puolestaan esitettiin lääketieteellisiä ja hygieniaan liittyviä selityksiä tuholle (esimerkiksi lyijyputkiteoria), koska silloin elettiin lääketieteen kehityksen aikaa.
- Nykyinen historiantutkimus lähtee siitä, että Rooman tuho oli monien tekijöiden summa.

Väestökriisi

- väkimäärän lasku
- vakavat epidemiat
- kaupunkikulttuuri heikkenee

Hallinnollinen kriisi

- jatkuvat vallankaappaukset
- sisällissodat ja anarkia maaseudulla

Rooman imperiumin kriisiytyminen

Geopoliittinen kriisi

- kansainvaellusten paine
- provinssien irtautuminen
- Persian sassanidien nousu

Taloudellinen kriisi

- Maatalouden vaikeutuminen
- Rahan arvon lasku (inflaatio)
- Luontaistalouteen siirtyminen

Miten Kreikan ja Rooman yhteiskunnat erosivat toisistaan?

Kreikka	Rooma
Vuoristoisuuden ja vaikeiden kulkuyhteyksien takia Kreikka koostui hajanaisista kaupunkivaltioista.	Rooma oli yhtenäinen valtakunta.
Ateena, Sparta ja Theba olivat merkittävimmät kaupunkivaltiot.	Valtakunnan keskus oli pääkaupunki Rooma.
Persian kukistaminen persialaissodissa takasi kreikkalaisen kulttuurin jatkumisen.	Voitto Kartahagosta toi Roomalle Välimeren herruuden.
Kaupunkivaltiot kävivät keskenään sotia.	Rooma kävi laajentumissotia ja sisällissotia. Pax Romanan aikana vallitsi rauha.
Kaupunkivaltiot olivat itsenäisiä.	Imperiumi koostui provinsseista, mutta sitä johdettiin Roomasta.
Kreikan asema perustui kaupan hallintaan.	Rooma sai valtaa armeijansa avulla.
Siirtokuntia hankittiin Välimeren rannikoilta.	Legioonaleirejä perustettiin ympäri valtakuntaa.
Valta oli ylimyssuvuilla, Ateenassa demokraattisella järjestelmällä.	Tasavallan aikana valta oli senaatilla ja kansankokouksilla, Augustuksen aikana siirryttiin keisarikauteen.

Keskiaika

Varhaiskeskiaika (500-1000):

- Alkaa Rooman valtakunnan hajoamisesta
- Kaupankäynti tyrehtyy
- Kartanotalous (kartanotalous)
- Feodalismi → Sääty-yhteiskunta muodostuu
- Kirkon valta kasvaa
- Tehoton maatalous (kaksivuoroviljely, sarkajako + teknologian kehittymättömyys)
- Luontaistalous

Keskiaika

Sydänkeskiaika (1000-1300):

- Kaupankäynti elpyy → hyvien kauppapaikkojen ympärille alkoi kerääntyä pysyvämpää asutusta (keskiaikaiset kaupungit)
- Ilmasto lämpenee
- Rahatalous elpyy → vauhdittaa kaupan- ja kaupunkien kehitystä
- Maatalous tehostuu (kolmivuoroviljely, kääntösiipiaura ja uudet viljelyskasvit)
- Ristiretket ja hansaliitto
- Uudet keksinnöt

Keskiaika

Myöhäiskeskiaika (1300-1500):

- Kaupankäynti vilkastuminen edistää kulkutautien leviämistä
- Musta surma → romahduttaa kaupankäynnin ja väkiluvun
- “Pieni jääkausi”
- Valtioiden synty
- Uudet keksinnöt

Löytöretket

- **Ketkä lähtevät, milloin ja miksi?**
  - Espanja ja Portugali 1400-luvulla
    - Tordesillasin sopimus
  - **Miksi:** meritie Aasiaan (maustekauppa), halu rikastua, valtioiden keskinäinen kilpailu, porvariston halu rikastua ja laivanrakennusteknologian kehittyminen
- **Minne mennään?**
  - Portugali: Afrikka → maustesaaret
  - Espanja: Amerikka

Kolumbiaaninen vaihto

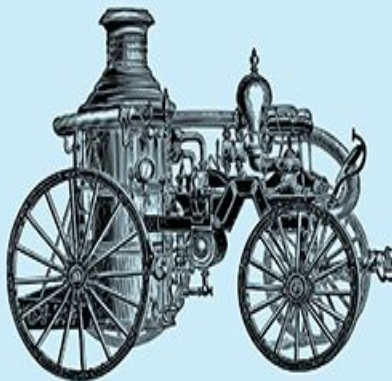
Amerikasta Eurooppaan siirtyivät muun muassa	Euroopasta (tai Afrikasta ja Aasiasta Euroopan välityksellä) Amerikkaan siirtyivät muun muassa
• maissi, kvinoa • tomaatti • peruna, bataatti • tupakka • kaakao • kurpitsat • ananas.	• hevoset, nautaeläimet, siat, kanat • vehnä, riisi • kahvi • sokeriruoko • banaanit • sitrushedelmät.

Teollistuminen

- Teollistuminen = tavaratuotannon ja maatalouden koneistuminen, johon kuuluu luonnon laajamittainen hyväksikäyttö
- Alkoi Englannista 1700-luvulla
- Englanti oli ensimmäinen teollistunut maa, koska sillä oli kaikki tuotannontekijät, jotka tarvittiin teollisen tuotannon käynnistämiseen

Teollistumisen edellytykset

• Englannin edellytykset teollistumiselle

PÄÄOMA

- (kaupankäynnillä) vaurastunut porvaristo
- kehittynyt pankkijärjestelmä
- osakeyhtiöt

YHTEISKUNTARAKENNE

- poliittisesti vakaa
- yrittäjyydelle lainsäädäntö

ILMAPIIRI

- liberalismi
- elinkeinovapaus
- yrittäjähenkisyys

TEKNOLOGIA

- lukuisat keksinnöt

KULJETUSYHTEYDET

- suuri kauppalaivasto
- rautatieverkosto

RAAKA-AINEET

- omista siirtomaista
- omaa tuotantoa

MARKKINAT

- Eurooppa
- omat siirtomaat
- vaurastuneet kansalaiset

ENERGIA

- runsaat omat hiilivarat

TYÖVOIMA

- voimakas väestönkasvu

Teollistuminen

- Englannin esimerkkiä seuraten Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan syntyi myös muita teollisia mahteja
  - **Saksa** teollistui nopeasti esimerkiksi runsaiden rautamalmi- ja kivihiiliesiintymien, tieteelliseen tutkimukseen ja koulutukseen panostamisen sekä oppivelvollisuuden vuoksi
  - **Yhdysvallat** nousi maailman suurimmaksi teollisuusmahdiksi esimerkiksi runsaiden luonnonvarojen, siirtolaisuuden, vapaan yrittämisen ja oman maan teollisuuden suojelemisen vuoksi

Teollistuminen

- Teollistumisen seurauksena 1800- ja 1900-luvuilla tuottavuus kasvoi ja tämän seurauksena talouskasvu kiihtyi
- Yrittäjien keskinäinen kilpailu johti Englannissa tuotannon tehostamiseen ottamalla käyttöön uusia koneita. Tekniikan hyödyntäminen ja uudet keksinnöt ruokkivat toisiaan. Syntyi **innovaatioiden sykli**, joka samalla kasvatti markkinoita.
  - Höyrykone, rautatiet, sähkö, aseteknologia, polttomoottori...

Teollistuminen

- Teollistuminen muutti työntekoa → ammattitaidon merkitys väheni. Tämä johti työntekijöiden aseman huonontumiseen
  - Millaiset olivat työläisen työolot?

→ Työväki alkoi järjestäytyä vastalauseena huonoille työoloille

- Työnantajan valtaa lisäsivät **taloudellisen liberalism**in periaatteet mutta työväenyhdistysten jäsenmäärän kasvun myötä oli työnantajien pakko tehdä muutoksia työväestön oloihin

Teollistuminen

- Yhteiskunta muuttui teollistumisen seurauksena valtavasti
  - Sääty-yhteiskunnasta luokkayhteiskuntaan
  - Naisen asema muuttui
  - Miljoonakaupungit syntyvät
    - Kaupungistumisen alussa oli suuria ongelmia mutta niitä pyrittiin ratkomaan poliittisilla muutoksilla 1800-luvun aikana
  - Maailma muuttuu yhtenäisemmäksi (yhteyksien lisääntyminen)
  - Siirtolaisuudesta tuli yleisempää
  - Ympäristöongelmat
  - Siirtyminen massatuotantoon ja kulutusyhteiskuntaan 1900-luvulla

Aikajana HII

- Esihistoria
  - Keräilijä-metsästäjät
  - Liikkuva elämäntapa, pienet yhteisöt

- Korkeakulttuurit
  - Jokilaaksojen varsille (Eufrat, Tigris, Niili, Indus ja Keltainen joki)
  - Maatalouden ylijäämä → ammatit, kaupankäynti, raha, hierarkia
  - Naisen ja miehen rooli muuttuvat
  - Innovaatiot: kirjoitustaito, matematiikka, tähtitiede, metallien valmistaminen

- Neoliittinen vallankumous
  - Ilmasto- ja väestöteoria
  - Maanviljelys alkaa → pysyvä asutus

- Antiikki
  - Kreikan polikset → siirtokunnat
  - Poliksilla eri hallitisijat ja hallintomuodot
  - Rooman valtakunta kasvaa ja kehittyy ja lopulta liittää Kreikan itseensä (hajota ja hallitse-politiikka)
  - Rooma laajenee suurvallaksi ja koko valtakunta muodostaa yhtenäisen talousalueen
  - Valtakunta jaettu provinsseihin
  - Rooma hajoaa monen tekijän yhteissummaan ja läntinen Eurooppa taantuu (huom! Ero itään)

- Keskiaika

- Kartanotalous + feodalismi
→ aateliston synty,
talonpojista osa maaorjia
- Kaksivuoroviljely →
kolmivuoroviljely
- Kaupungit ja rahatalous
elpyy
- Musta surma

- Uusin aika

- Maailma teollistuu, Englanti ensimmäinen (miksi juuri Englanti?) ja
muut Euroopan maat + Yhdysvallat seuraa perässä
- Teknologinen harppaus, joka muuttaa maailmaa modernimpaan
suuntaan
- Sääty-yhteiskunnasta luokkayhteiskuntaan
- Työväki vaatii omia oikeuksiaan → työväenliikkeen synty
- Työväellä huonot olot kaupungeissa → suurkaupungeista
viihtyisämpiä
- Siirtolaisuus

- Uusi aika

- 1400-luvun alussa voimakkain kulttuurialueista oli Kiina
- Eurooppalaiset silti löytöretkille → miksi juuri Eurooppa?
- Tordesillasin sopimus
- Alkuperäiskansojen tuho
- Kolumbiaaninen vaihto
- Orjakauppa
- Atlantin kolmiokauppa
- Kauppakomppaniat
- Merkantilismi

- Nykyaika

- Massatuontanto ja
kulutusyhteiskunta
- Markkinatalous
- Vuoden 1929 pörssiromahdus, lama
ja New Deal
- Väestönkasvu
- Huoli luonnonvarojen riittävyydestä